

Функції грошей

Суть грошей як економічної категорії проявляється в їх функціях. У процесі розвитку товарно-грошових відносин не лише ускладнюються функції грошей, а й виникають нові ознаки грошей. Функція грошей – це певна дія або “робота” грошей щодо обслуговування руху вартості в процесі суспільного відтворення.

Питання функції грошей – одне із найбільш дискусійних у теорії грошей. Розбіжності стосуються як щодо трактування самих функцій, так і їх кількості. Ми розглянемо п'ять функцій: міра вартості, засобу обігу, засобу платежу, засобу нагромадження вартості і світових грошей. Функція міри вартості. Гроші за своєю суттю виступають в обігу товарів як засіб реалізації їх вартості. Це свідчить про те, що однією з важливих функцій грошей є функція міри вартості. В цій функції гроші є матеріалом для вимірювання та вираження вартості товару. Так, гроші як міра вартості – це функція, в якій гроші забезпечують вимірювання та вираження вартості товарів, надаючи їм форму ціни. Ціна залежить, з одного боку, від вартості товару, а іншої – від величини вартості грошової одиниці. Вартість товару може не змінюватися, але коли вартість грошової одиниці падає, то ціни товарів зростають.

Гроші реалізують функцію міри вартості через масштаб цін.

Масштаб цін - це законодавчо зафіксований валовий вміст монетарного металу, що закріплюється державою за грошовою одиницею. Коли вперше карбували монети, масштаб цін збігався з їхнім ваговим вмістом. З появою розмінних на золото паперових грошей, масштаб цін зберігав своє призначення. На основі масштабу цін порівнювались національні грошові одиниці, відповідно встановлювались валютні курси. З часом з повним припиненням конвертації паперових грошей в монетарний товар – золото, необхідність офіційної фіксації державного масштабу цін відпала. Така фіксація в більшості країн сьогодні не проводиться. Однак, це не означає, що функція міри вартості вичерпана. Трактування масштабу цін в цих умовах змінилося. У сучасній науковій літературі під масштабом цін розуміють товарний, золотий чи валютний зміст однієї національної грошової одиниці.

В сучасних теоріях функція міри вартості розглядається, як одиниця розрахунків. Тут паперова грошова одиниця представляє вартість загальної маси товару і послуг, що перебувають у обігу та обслуговуються відповідною сумою грошей. Йдеться про визначення купівельної спроможності грошової одиниці, її відносної вартості. Гроші як міра вартості застосовується як одиниця рахунку на всіх стадіях суспільного відтворення. Всі звичайні товари, надходячи до сфери обміну, шукають собі грошовий еквівалент, який представлений там готовністю суб'єктів ринку купити відповідні товари.

Функцію міри вартості гроші виконують ідеально, адже виробник заздалегідь, до появи з товаром а ринку, визначає ціну, за якою вигідно продавати його. При цьому наявність грошей у будь-якій формі не обов'язкова.

Засіб обігу - це функція, в якій гроші виступають як посередник в обмінні товарів і забезпечують їх обіг. У цій функції гроші обслуговують реалізацію товарів з негайним поверненням власнику еквівалентної вартості.

Обмін товарів за допомогою грошей в цій функції здійснюється за схемою $T - G - T'$ на відміну від бартерного обміну товарів за схемою $T - T'$.

У метаморфозі Т – Г – Т' продаж (Т - Г) не означає досягнення цілей обміну жодним з власників товарів, що обмінюються. Разом з тим, розрив товарного метаморфозу завдяки грошам на два самостійні акти має велике позитивне значення для розвитку обміну і економіки загалом. По - перше, відкривається можливість затримувати гроші і нагромаджувати вартість в її абсолютній формі, що розширює цілі виробництва, виводить їх за межі простого товарообігу і дає нові імпульси розвитку виробництва. По – друге, розриваються вузькі межі бартерного обміну.

Важливою ознакою грошей як засобу обігу є те, що вони виступають реально як втілення мінової вартості: продавець віддає свій товар покупцеві і взамін одержує гроші. Функцію засобу обігу гроші виконують миттєво, що робить її індиферентною до форми грошей.

Засіб платежу – це функція в якій гроші обслуговують погашення боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин в процесі розширеного відтворення.

Виникнення цієї функції зумовлене продажем товару у кредит. Гроші, що використовувались для погашення боргу – це абсолютно інші гроші, ніж засіб обігу. За період часу на який даються гроші у борг може змінитись вартість грошей, їх форма, позичальник та кредитор.

З розвитком економічних відносин, кредитових та фінансових зв'язків гроші як засіб платежу стали обслуговувати погашення різноманітних зобов'язань у суспільстві у грошовій формі (не тільки продаж товару у кредит). Гроші як засіб платежу здійснюють самостійний рух, обслуговують рух вартості в процесі розширеного відтворення (платежі в державний бюджет, в централізовані фонди цільового призначення і т.д.)

Гроші в засобі платежу як і в засобі обігу здійснюють рух (обіг). Тому, коли говорять про грошовий обіг, то мають на увазі гроші, що функціонують як засіб обігу та засіб платежу. Гроші як засіб обігу та гроші як засіб платежу. Закон грошового обігу поширюється на гроші як засіб обігу та гроші як засіб платежу.

В сучасних ринкових умовах відбувається розширення сфери функціонування грошей, як засобу платежу (це пов'язано з широкими можливостями грошей в цій функції).

Наприклад, забезпечують безперервність виробництва, розширюють маневреність коштами і т. д. Однак, в цій функції міститься загроза неплатежу. Для ефективного виконання у функції засобу платежу гроші повинні бути більш стабільними.

Засіб нагромадження – це функція в якій гроші обслуговують нагромадження вартості в її загальній абстрактній формі в процесі розширеного відтворення.

Функція грошей - засіб нагромадження виникла істинно на основі функції засобу обігу, але раніше функції засобу платежу.

Спочатку нагромадження грошей мало одну мету – збереження вартості. На стадіях простого товарного виробництва нагромадження здійснювалось у формі скарбу (це було мертве багатство, що не приносило доходів і не задовольняло жодних потреб).

З розвитком грошових відносин виникла естетична форма скарбу (збереження вартості тут відбуваються поряд з тим, що задовольняють потреби людини у самовираженні, естетичному задоволенні). Естетична форма скарбу збереглася до сьогодні.

З часом формується необхідність у створенні резерву платіжних засобів для забезпечення зростання попиту, для розширення виробництва. Для цього товаровиробники передавали свої скарби в борг, розмінювали в банках, цінних паперах. Таким чином перетворюється в цілеспрямоване нагромадження грошей для збереження

вартості. Від так нагромадження скарбу називають функцію нагромадження вартості. Форми грошей, що виконували функцію нагромадження вартості змінювали (від повноцінних до знаків вартості) сьогодні нагромадження вартості може відбуватися у формі:

- 1) готівкових грошей;
- 2) цінних паперів(акції, облігації);
- 3) дорогих металів та каміння;
- 4) нерухомості, що приносить дохід. В сучасних мовах сферу функціонування грошей як засобу нагромадження поділяють на 2 частини:

- 1) нагромадження вартості для розширеного відтворення (тут функцію нагромадження виконують знаки вартості);
- 2) нагромадження абсолютного багатства у формі (золото) скарбу. Розрізняють нагромадження:

- на державному рівні;
- на приватному рівні.
- у сфері виробництва;
- у сфері особистого споживання.

Світові гроші – функція в якій гроші обслуговують рух вартості в міжнародному обороті і забезпечують реалізацію взаємовідносин між країнами.

Рух вартості на світовому ринку має свої особливості які і зумовлюють виділення функції світових грошей.

На початку формування світового ринку функцію світових грошей виконували тільки повноцінні гроші в основному – золото. Сучасний розвиток ринкових відносин призвів до виникнення різноманітних міжнародних засобів розрахунків:

- національні валюти економічно найсильніших країн світу (\$ США, англійський стерлінг, японська ієна і інші).
- міжнародні грошові одиниці – СДР, євро.

На світовому ринку гроші виконують функції загального платіжного засобу, загального купівельного засобу, перенесення багатства з однієї країни в іншу, нагромадження.

Отже, світові гроші – це комплексна функція, що повторює, по суті, всі функції, властиві грошам на внутрішньому ринку. Необхідно зазначити, що всі функції грошей взаємопов'язані і переходять одна в одну.